

PŘEDLOHA FILMU
SPOLEČNOSTI TWENTIETH CENTURY FOX FILM CORPORATION

*Odvaha ukrytá
mezi řádky*

Zlodějka knih

MARKUS ŽUSAK

ARGO

MARKUS ZUSAK
Zlodějka knih

MARKUS ZUSAK

ZLODĚJKA
KNIH

ARGO

PŘELOŽIL VÍT PENKALA

© Argo, 2014

Copyright © Markus Zusak 2005

Illustration copyright © Trudy White 2005

Translation © Vít Penkala, 2009

„THE BOOK THIEF“ film artwork © 2014

Twentieth Century Fox Film Corporation. All Rights Reserved.

ISBN 978-80-257-0863-7 (váz.)

ISBN 978-80-257-1947-3 (e-kniha)

*S láskou a obdivem věnováno
Elisabeth a Helmutovi Zusakovým*

PODĚKOVÁNÍ

Rád bych začal poděkováním Anně McFarlanové (je stejně přátelská jako inteligentní) a Erin Clarkové (za její dobrý odhad, laskavost i za to, že vždycky přišla v pravý čas se správnou radou). Zvláště musím poděkovat Bri Tunncloffové za to, že mě vzala na milost a pokusila se věřit, že dodržím slíbený termín odevzdání přepracovaných verzí.

Jsem zavázán Trudy Whitové za její přízeň a nadání. Je pro mě ctí, že tyto stránky zdobí její kresby.

Tato kniha by také nevznikla bez přispění následujících lidí: Cate Patersonové, Nikki Christerové, Jo Jarrahové, Anyez Lindopové, Jane Novakové, Fiony Inglisové a Catherine Draytonové. Děkuji vám, že jste svůj drahocenný čas věnovaly tomuto příběhu, i mně samotnému. Vážím si toho mnohem víc, než dokážu říct.

Děkuji také Židovskému muzeu v Sydney, Australskému válečnému památníku, Doris Seiderové z Židovského muzea v Mnichově, Andreusi Heuslerovi z mnichovského městského archivu a Rebece Biehlerové (za poučení o tom, jak se jabloně převlékají za různých ročních období).

Dominice Zusakové, Kinze Kovacsové a Andrewu Jansonovi děkuji za povzbuzování a trpělivost.

A na závěr je tu zvláštní poděkování Lise a Helmutovi Zusakovým - za příběhy, kterým jsme jen těžko dokázali uvěřit, za jejich smích a za to, že mi ukázali druhou stranu.

PROLOG

HORSKÝ HŘBET
Z TROSEK

v němž vám vypravěčka představí:

sebe - barvy -
a zlodějku knih

SMRT A ČOKOLÁDA

Nejdřív barvy.

Až potom lidi.

Takhle to obvykle vídám.

Nebo se o to aspoň snažím.

∞ DROBNÁ INFORMACE ∞

Zemřete.

Co nejpřímněji se snažím stavět se k téhle věci bezstarostně, přestože většině lidí cosi brání mi uvěřit, nehledě na moje protesty. Prosím vás, věřte mi. Já doopravdy dokážu být bezstarostná. Dokážu být přátelská. Příjemná. Přívětivá. A to jsme jen u P. Ale nechtějte po mně, abych byla hodná. Být hodná, to není moje parketa.

∞ REAKCE NA VÝŠE UVEDENOU INFORMACI ∞

Dělá vám to těžkou hlavu?

Prosím vás - hlavně se nebojte.

Když nic, jsem aspoň spravedlivá.

Představit se, jistěže.

Tak se má začít.

Nezapomínat na dobré způsoby.

Mohla bych se uvést se vši okázalostí, ale to vlastně není třeba. Poznáte mě důvěrně, a nebude to trvat tak dlouho; záleží to na souhrnu nejrůznějších proměnných. Postačí říct, že v jisté chvíli budu nad vámi stát, tak vlídná, jak jen bude možné. Vaši duši v náručí. Na rameni se mi usadí některá barva. Něžně vás odnesu pryč.

Vy v tu chvíli budete ležet (vestoje lidi nacházím jen zřídka). Sevření krustou svého těla. Možná dojde k nějakému objevu; do vzduchu skane výkřik. Pak už uslyším jen vlastní dech a zvuk vůně, zvuk svých kroků.

Otázka je, jakou barvu bude mít všechno v tu chvíli, kdy si pro vás přijdu. Co řekne nebe?

Já osobně mám ráda nebe barvy čokolády. Hořké, tmavé čokolády. Lidé říkají, že mi sluší. Ale i tak se snažím vychutnat každou barvu, kterou vidím. Celé spektrum. Snad miliardu příchutí, a žádná z nich není docela stejná jako druhá, a nebe, co se pomalu cumlá. Zmírňuje to stres. Pomáhá mi to uvolnit se.

∞ SKROMNÁ TEORIE ∞

Lidé si všímají barev dne jen na jeho počátku a konci, ale mně je úplně zřejmé, že v každém uplyvajícím okamžiku dnem prolíná množství odstínů a polotónů. Jediná hodina může sestávat z tisíců odlišných barev. Voskové žluti, modři poplivané mraky. Kalné temnoty. Při své práci si dávám záležet, abych je nepřehlédla.

Jak už jsem naznačila, to občasné rozptýlení, odvedení pozornosti je moje záchrana. Pomáhá mi to udržet si zdravý rozum. Pomáhá mi, abych to všechno zvládla - vždyť uvažte, jak dlouho už tuhle práci dělám. Potíž je v tom, že by to těžko někdo mohl vzít za mě. Kdo by mě zastoupil, kdybych si vzala volno a odjela do některého z těch vašich dobře vybavených rekreačních stredi-

sek, ať už do tropů nebo na lyže? Odpověď samo sebou zní nikdo, a to mě přimělo k vědomému, dobrovolnému rozhodnutí – udělat si dovolené z rozptýlení. Nemusím říkat, že si je vybírám po troškách. Barvu po barvě.

I tak byste se asi mohli ptát: K čemu ona potřebuje dovolenou? Kvůli čemu potřebuje rozptýlení?

Což mě přivádí k dalšímu bodu.

A to jsou ti zbylí lidé.

Ti, co přežijí.

Na ně se prostě nedokážu dívat, ale stejně to při mnoha příležitostech udělám. Usilovně se dívám po barvách, abych na ně nemusela myslet, ale tu a tam zaznamenám někoho z těch, kdo tu zůstali, rozdrolení ve skládačce prozření, zoufalství a překvapení. Srdce mají probodaná, plíce ubité.

A to mě zase přivádí k něčemu, o čem vám budu vyprávět tento večer nebo den, na čase ani barvě nezáleží. Je to příběh jedné z těch, kdo dokážou neustále přežívat – odbornice na zůstávání.

Je to vážně jen krátký příběh, který mezi jiným pojednává o

- jedné dívce
- několika slovech
- harmonikáři
- nějakých těch fanatických Němcích
- židovském boxerovi
- a spoustě zlodějn.

Zlodějku knih jsem viděla třikrát.

ZA KOLEJIŠTĚM

Nejdřív přijde na řadu něco bílé barvy. Takové té oslepující.

Řada z vás si nejspíš myslí, že bílá ve skutečnosti žádná barva není, nebo nějaké podobně otravné nesmysly. Tak já vám říkám, že je. Bílá je bez debaty barva, a popravdě řečeno nemyslím, že byste se zrovna se mnou chtěli hádat.

∞ UKLIDŇUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ ∞

**Prosím vás, zůstaňte v klidu, na tu
předešlou pohružku nehleďte.**

**To já jen tak naoko -
nejsem žádná násilnice. Nejsem kruřas.
Jsem vyústění.**

Ano, bylo bílo.

Jako by se celá zeměkoule oblékla do sněhu. Jako by si ho natáhla, tak jako si natahujete svetr. Podél kolejí se táhly stopy, hluboké po holeně. Stromy přes sebe přehodily ledové houně.

A někdo umřel, jak jste asi uhádli.

Nemohli ho jen tak nechat ležet na zemi. Teď by to sice nebyl problém, ale trať před nimi se měla co nevidět uvolnit a vlak bude muset jet dál.

Byli tam dva průvodčí.

Byla tam matka a její dcera.

Jedno mrtvé tělo.

Matka, dcera a mrtvolka byly zarytě tiché.

„A co jinýho bych měl asi podle tebe dělat?“

Jeden průvodčí byl vysoký, druhý malý. Ten vysoký vždycky mluvil první, i když to tam neměl na povel. Podíval se na toho menšího, kulatějšího. Na toho se šťavnatě červeným obličejem.

„No jo,“ zněla odpověď, „ale nechat je tu jen tak přece nemůžeme?“

Dlouhána přecházela trpělivost. „Proč ne?“

A ten malý toho měl najednou sakra dost. Podíval se nahoru, tomu velkému na bradu, a zařval: „*Spinnst du?* Jseš blbej?“ Hrůza v jeho tvářích kynula. Kůže se mu roztahovala. „Jdem,“ zavelel, a plahočil se sněhem. „Když budu muset, všechny tři je zpátky odtáhnu. Oznámíme to další stanici.“

Pokud jde o mě, už jsem stačila udělat tu nejzákladnější ze všech chyb. Ani vám nedokážu vylíčit, jak strašně jsem byla sama sebou zklamaná. A přitom jsem ze začátku dělala všechno správně:

Pozorně jsem sledovala oslepující sněhobílé nebe za oknem jedoucího vlaku. Úplně jsem ho *vdechovala*, ale i tak jsem zakolísala. Nevydržela jsem – začalo mě to zajímat. To děvče. Přemohla mě zvědavost, a já si povolila zůstat tak dlouho, jak mi to rozvrh dovolí, a dívala jsem se.

O dvacet tři minut později vlak zastavil, a já vystoupila s nimi. Malou duši v náručí.

Postavila jsem se trochu stranou, napravo.

Rozhodná vlaková dvojka si prošlapávala cestu k matce, dceři a mrtvole malého chlapce. Jasně si pamatuji, jak moc byl ten den slyšet můj dech. Divím se, že si mě průvodčí nevšimli, když

mě mĳeli. Svět uŷ se tou dobou prohýbal pod vahou vřeho toho snĳhu.

Asi deset metrů nalevo ode mĳ stála bledá, vyhladovĳlá holka omráĳená mrazem.

Pusa se jí chvěla.

Prochladlé paŷe zkříŷila na prsou.

Na tvářích měla zlodĳka knih zmrzlé slzy.

ZATMĚNÍ

Příště – abych předvedla krajní póly své všestrannosti, chcete-li – to bylo podepsané černí. Byla to ta nejtemnější chvíle před úsvitem.

Přišla jsem si tentokrát pro muže, mohlo mu být asi čtyřia-dvacet let. Když se to tak vezme, bylo to vlastně krásné. Letoun ještě kašlal. Z obou plic mu unikal kouř.

Když se zřítíl, udělal v zemi tři hluboké průrvy. Křídla teď vypadala jako pahýly rukou. Tohle kovové ptáče už jimi neza-mává.

∞ PÁR DALŠÍCH DROBNÝCH INFORMACÍ ∞

**Někdy přijdu moc brzo.
Pospíchám,
jenomže někteří lpí na životě nečekaně
dlouho.**

Uplynulo nemnoho minut a kouř se vyčerpал. Nic z něj už ne-zbylo.

Nejdřív přiběhl udýchaný kluk a nesl něco jako bedýnku na ná-radí. Rozechvěle vlezl do kabiny a zkoumal, jestli pilot žije. Ještě ano, v tu chvíli. Asi za třicet vteřin tu byla zlodějka knih.

Uteklo pár let, ale poznala jsem ji.

Sotva popadala dech.